

Witold Hensel, Wojciech Dzieduszycki

Kruszwica, woj. bydgoskie. Stanowisko 2

Informator Archeologiczny : badania 14, 156-157

1980

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

się z kulminacji - grodu stożkowego oraz rozległego płaskowyzu - podgrodzia zajmującego powierzchnię około 1,5 ha.

Badaniami objęto około 980 m² przestrzeni podgrodzia i przylegającego doń południowego fragmentu fosy. Odkryto 14 obiektów ziemnych tj. mieszkalnych, mieszkalno-gospodarczych, z których 2 /obiekt nr 5a i 6/ reprezentują zabudowę osady z późnego okresu wpływów rzymskich. Natomiast forma, odmienność konstrukcyjna, a przede wszystkim materiał ruchomy pozyskany z pozostałych 12 obiektów wskazują, iż stanowią one relikty wczesnośredniowiecznego punktu osadniczego. Obserwacje poczynione w południowej części wykopu świadczą o jego obronnym charakterze. Odsłonięto tu fosę użytkowaną współcześnie z obiektami wczesnośredniowiecznymi oraz dobrze zachowane pale konstrukcji nośnej mostu.

Jest to jedyny odkryty dotychczas element fortyfikacyjny. Nie wykluczone, że ślady obwałowania zniszczyła przebiegająca tędy droga polna.

Ostatnią fazę użytkowania badanego stanowiska wyznaczają fragmenty ceramiczne typowe dla późnych faz okresu średniowiecznego. Należy wiązać ją z powstaniem i funkcjonowaniem grodu stożkowego.

Badania będą kontynuowane.

KRUSZWICA
woj. bydgoskie
Stanowisko 2

Polska Akademia Nauk
Instytut Historii Kultury
Materialnej
Zakład Archeologii Wielkopolski
w Poznaniu

Badania pod kierownictwem prof. dr Witolda Hensla prowadził dr Wojciech Dzeduszycki. Finansował IHKM PAN, Wczesnośredniowieczny zespół osadniczy: gród i pierwsze podgrodzie /VIII-XIII w. /, zamek /XIV-XVII w. /.

Badania archeologiczne w Kruszwicy skoncentrowano na południowym stoku Wzgórza Zamkowego /stanowisko 2/. Wytoczono tu wykop IV A o powierzchni 50 m². usytuowany prostopadle do odkrytego w poprzednich sezonach lica muru obronnego zamku z 2 połowy XIV w. Celem badań było uchwycenie konstrukcji wału wczesnośredniowiecznego grodu, poznanie ich układu, zasięgu i chronologii.

Stwierdzono, że górne warstwy stoku Wzgórza Zamkowego pochodzą z okresu nowożytnego. Zawierały one gruz ceglany, zaprawę, nowożytny materiał ceramiczny, kości, fragmenty dachówek, kafle. Z nawarstwień tych pochodzą również inne zabytki: brązowe, żelazne, szklane /szybki, fragmenty naczyń/. Na uwagę zasługują: kryształ górski, fragment zdobionej bogato szpili kościanej, sprzączka brązowa.

Wspomniane warstwy przykrywały stok wału wczesnośredniowiecznego nakładając się na jego płaszczyznę glinianą. Pod owym płaszczem odkryto ukośnie zalegające warstwy brunatnej ziemi oraz popiołu położonego na pierwszym poziomie drewnianych konstrukcji rusztowych wału. Umocnienia te złożone z 7 belek o średnicy dochodzącej do 14 cm zalegały na osi północny-wschód-południowy-zachód. Podobnie ukierunkowane były następne dwa poziomy konstrukcji odkrytych w tym sezonie badawczym. Datowanie tych konstrukcji, a więc płaszcza glinianego i rusztu na podstawie wstępnej analizy materiału ceramicznego łączyć można z XII-i połową XIII wieku. Stanowiły one najmłodszą, zewnętrzną fazę umocnień obronnych grodu, powstałą najprawdopodobniej po spustoszeniu Kruszwicy w trakcie walk dynastycznych końca XI wieku. Są też świadectwem, iż wspomniany wał został wówczas powtórnie umocniony od strony zewnętrznej dodatkowymi stosami rusztowymi i grubym płaszczem glinianym.

Materiały przechowywane są w ZAW IHKM PAN w Poznaniu.

Badania będą kontynuowane.

KRZECZÓW-BEŁCH, gm. Bochnia
woj. tarnowskie

patrz
okres wpływów rzymskich

KRZESK-KRÓLOWA-NIWA
Stanowisko - grodzisko

Uniwersytet Warszawski
Instytut Archeologii

Badania prowadziła mgr Joanna Kalaga,
Konsultacja - doc. dr hab. Maria Miśkiewicz,
Finansował WKZ w Siedlcach,
Czwarty sezon badań, Grodzisko /VIII,
XI-XII w. /.

Kontynuowano prace na majdanie grodu oraz na wale wewnętrznym i zewnętrznym. Łącznie przebadano 116 m² - w tym 70 m² majdanu. Wykop, zlokalizowany w centrum majdanu, odsłonił półziemiankę czworokątną o wymiarach 2,80 x 2,80, w przekroju nieckowatą z płaskim dnem, w które był wbity słup. Wykop nowożytny zniszczył ją w części wschodniej. W wypełnisku obiektu wystąpiła ceramika ręcznie lepiona, kości zwierzęce, przęślik gliniany i fragmenty silnie skorodowanych przedmiotów żelaznych. Chronologia obiektu - XI-XII wiek.

Wykopy usytuowane na wałach zewnętrznym i wewnętrznym objęły koronę oraz zewnętrzne i wewnętrzne stoki umocnień. W wyniku badań stwierdzono, że pod nasypem - w obu wałach - występuje warstwa kulturowa zawierająca ceramikę ręcznie lepioną. Warstwa ta jest kontynuacją pierwotnego poziomu użytkowania rozpoznanego w latach ubiegłych. W wykopie, na wale wewnętrznym odsłonięto relikty spalonej konstrukcji drewnianej pierwotnego umocnienia, które - w odróżnieniu od wyników badań z poprzednich lat - odsłonięto od strony wewnętrznego skłonu wału. Wskazuje to na zróżnicowanie zasięgów drewnianej kon-